

Micuž, Opica in Pusi.

(Spisal Anton Zevnik.)

I.

„Mucke v hiši tri imamo
In nobene ne prodamo!
Čvrste, gibke, ljubeznive,
Mucke vèn in vèn igrive.“

Trára - trára - trátatá - trára - trára - trátatáaa razlegalo se je proti Kraški vasi, — postiljon Tone, nekdanj pogumen trobec pri vojaki, je naznanjal prihod pošte. Počasi prav po polzevo se je pomikal voz po prašni cesti. Saj drugače tudi ni bilo mogoče! Siv konjiček je že omagoval pod bremenom dveh dolgih križev, t. j. celih dvajsetih let, in Tonetu se je žival smilila, res prav smilila. Zato je ni tiral in mazal z bičevo mastjo, ampak gnal polagoma, kolikor se je dalo.

Rmeni voz se ustavi pred pošarskim poslopjem.

„No, Tone, že zopet pol ure kasneje! Seveda, pred vsako krčmo moraš postati, po poti pa dremati!“ pokara ga poštar, mali, navadno zelo prijazni in kratkočasni, a v uradu strogi gospod Tančič.

„Gospod, saj poznate našega Belca. Počasen je kot birič, ko lovi tata, star kot zemlja, pa plašljiv kot žrebe. Danes sva se zopet zvrnila“, in pokaže s konopcem in žico zvezane vajeti — kar se mu pa nikakor ni zgodilo po nesreči, ampak zrezal in zvezal je sam vajeti — samo da preslepi svojega gospodarja, da mu ni bilo treba neusmiljeno biča vihteti po starikavem Belcu in — to mu je pa največ pri srcu — in da ne plača kazni vsled zakasnelosti po lastni krivdi ...

„Mijáv-mijaaáv-mijaaav ...“ zaslišijo se tanki, mili, zavijajoči glasi, ko Tone odklene in odpre vratca poštnega voza.

„Hahahaha“, zasmije se poštar, „nenavadna pošiljatev danes! — Tone, prinesi živalice v sobo! — Čegave so neki?“ in prebira poštno spremnico .. „Saj sem vedel: Marica Rudnikova. Tetka ji je poslala iz Ljubljane seveda .. Lepe igračice to! Samo lačne so nemara. Nežika, Nežika“, naglo pokliče deklo, „ná, nesi to-le spremnico Rudnikovim, in reci, naj hitro pridejo po mucike.“

II.

Rudnikovi imajo v Kraški vasi obsežno prodajalno; njih velika, lepa jednonadstropna hiša stoji ob počasni, leni dolenski reki tik pred lesenim mostom. Predhiše krasi cel drevored zelenih oleandrov v okroglih zelenobarvanih posodah, za hišo se pa razprostira obširen, jako ukusno obdelan vrt: gospa Rudnikova je namreč izvrstna vrtnarica! Najbolj izučen in izurjen vrtnar kake graščine bi ji bil komaj kos. Ob spomladanskem in poletnem času bi se izprehajal cele dneve po teh stezicah, z belim, drobnim peskom nasutih, mej podolgastimi in okroglimi nasadi, ograjenimi z izklesanim kamenjem! V teh nasadih kraljujejo raznovrstne in raznobojne vrtnice z nenavadnimi imeni ...

Ob robu prvega nasada te pozdravi črešnjevo-rdeča „kraljica marija henrijeta“, tam se ponašata v jasno-belih oblekah „kraljica marija ljudevita“ in „devica orleanska“, mej vsemi ti pa boža nosek zelo prijetno dišeča temno-rmena roža, imenovana „biser vrtov“. Gosposkim rožam so se pridružile menj gosposke, a jako ljubke in nežne cvetke: „marijo henrijeto“ kratkocasijsko zajčki v rdečem, belem in rmenem kožuščku, „mariji ljudeviti“ se klanjajo na visokih, šibkih stebelcih prijazni klinčki v najlepših oblekah, z „devico orleansko“ se tiho pogovarja škarlatno-rdeča georgina, „biser vrtov“ pa obdajajo in venčajo temno-modre in rmeno-modre mačehice in bele marjetice z bliščeče-rmenim središčem in gosto zrezlanimi listki. Na zadnjem nasadu v kotu se smejeta in igrata blede-rožasta zobčasta petunija in kot kanalček rmena visoka kapucinarica. Skoro bi bil pozabil tebe — sladkodišeča reseda! Ob vznožju teh ponižnih in ponosnih, malih in velikih, belih in rdečih, rmenih in modrih cvetk in rožic se ovija progasta travica Tam v lončkih pa je postlala skrbna in dobra gospa Rudnikova korčku (ciklamnu), liliji in — možakom tako priljubljenemu in dišečemu — tobaku. Plemenita vrtnarica je tako premišljeno združila lepo s koristnim: po sredini nasadov je posejala ali posadila različne baže salate, česenj, zelje, karfijole, artičoke, tikve, melone, papriko, petršilj in drugo. Ob plotu ob stranskih potih zoré hruške, marelice, breskve . . . Tudi vinska trta se mogočno zvija po odmerjenem ji prostoru . . . Kako lahko se dá upogniti mlado drevesce, opaziš jasno pri posebne vrste jablani, ki razpenja vodoravno svoje precej močne veje, privezane ob ozke deščice Pri hiši prav v kotu se šopiri košati jazmin z belimi cvetovi . . . Kot zvezde po noči se pa od daleč gledalcu blišče v oči steklene krogle različne velikosti in barve, nasajene na srednje-visokih zelenih kolih. Ako pogledaš v tako kroglo, vidiš ves cvetoč vrt v njej.

Neizmerno veselje ima gospa Rudnikova s svojim vrtičem!

Brž ko jutranje solnce posrka roso, že odpira vrtno léstico, da pozdravi svoje ljubljenske: rožice in cvetice, da jih pogladi po nežnem obrazu in se prepriča o njih zdravju. Popoldne ob vročini jim daje hladilne in krepčalne vode, da jim ne uvene mladostno lice; po nevihti ali močnem dežu pohiti zopet v svoj pisani gaj, da umorjene cvetke odstrani in bolnim kot spreten zdravnik obveže rane . . . Pri tem poslu ji — razven deklet v težjih vrtnih delih — pomagata nje hčerki: črnotlasi Marica in zlatolasi Melitka. — Melitka je štiriletno dekletce, ljubko kot angelček in krotko kot jagnjiče. Za mamico hodi po vrtu, v jedni roki nosi majhno škropilnico, z drugo pelje voziček, v katerem sladko spavajo njene punčike, in neprenehoma povprašuje: „Mamika, sem vodke? Mamika, moja ta rožica? Punčike bi jo rade imele, da bi spančkala ž njimi?“ In zlata mamica komaj utegne odgovoriti celi vrsti vprašanj otroško-radovedne hčerkice. Marica je pa že velika gospodična; zvršila je osemrazredno dekliško šolo v Ljubljani, sedaj se pa pridno uči v šoli svoje skrbne in vsestransko izurjene matere: šivanja, kvačkanja, pletenja, vezenja, znamovanja, zankanja, mreženja, prikrojevanja in nakitenja obleke in klobukov, umetnosti kuhanja, potem obdelovanja vrta: kako se naj zrahlja

zemlja, kdaj in kako se naj seje in sadi, kako cepi, obrezava, zaliva i. t. d. Prvi predmet v tej domači šoli pa je plemenitost srca . . .

Danes še ni bilo Marice na vrtu, končavala je čipke za novo blazinico. Gospa Rudnikova je ravno nameravala z Melitko stopiti v hladno s slakom in divjo vinsko trto prepreženo in ozelenjeno uto, da malo odpočije od vročine, kar priskaklja Marica veselo kliče:

„Mamika, mamika, poglej, kaj mi je poslala tetka!“

Gospa Rudnikova je srčno ljubila svoji hčerki, kakor more ljubiti le materino srce: zato so žarki veselja z lepih ličec Maričinih in Melitkinih odsevali v njeni duši. Vidno vzradoščena je pogledala skozi zlato-obrobjene naočnike, prečitala naslov in velela:

„Marica, poglej, kako te ima tetka rada! — Pokliči Polono in pojdiva takoj na pošto, jaz pripravim tačas mleka!“

Hej, to je bilo veselja in skakanja pri Rudnikovih!

Nežne, drobne živalice so se stiskale, plazile druga čez drugo in srdito gledale, ko je Marica na mizi odpirala redko pleteni pokrovček okroglega jerbaščka. Melitka je zlezla na stol in se sladko smejala, kot se smeje cvetka ob prvih jutranjih žarkih spomladanskega solnca. Majhne so bile mucike, malo večje kot miši — pa so že skakale po sobi, ko so jih izpustili iz klekte. Mej tem, ko so srebale sladko mleko iz velikega krožnika, gladila jih je Marica po volnati dlačici in jim dajala imena.

„Rjava z belimi progami naj bo Micuž: ta je moja. Čisto rjava gleda kot škrat: to Opico dam mamiki. Črno-bela naj se zôve Pusi, ta naj bo Melitkina.“

Po svojem prvem kosilcu pri Rudnikovih razšle so se mačice po sobi: jedna se je skrila pod postelj druga je splezala na divan, tretja je zlezla za omaro. Hlapec Lojze je prinesel širok zabojček, Marica je nabrala cunj in jim mehko postlala. Komaj komaj so jih polovili in spravili spavat, da odpočijejo od dolge vožnje.

Drugo jutro sta poiskali Marica in Melitka trakove in ovili okolu vratkov: rdečega Micužu, belega Pusiju, modrega Opici in jih zavezali v velike, dvojnate petlje.

Igrive živalice so rastle in rastle in bile vedno bolj in bolj nagajive in poredne: jedna je skakala po postelji; druga je čepela na Maričinem krilu, plezala ji po roki na ramo, smuk! skočila na tla in se skrila za šivalni stroj; s Pusijem se je pa igrala Melitka sedé na tleh poleg vozička in pestujé rdečelične punčike in pela s tankim glaskom:

Oj to so naše mačice:

Muc mijav,

Godrnjav,

To naše so igračice.

Muc, mijav,

Godrnjav,

Oj, to so naše mačice

To naše so igračice.

Če je kateri muc opazil nit na klopčiču, potegnil jo je po sobi in vlekel, vlekel, da je bila Marica kar huda!

Ej, to je bilo veselja, nedolžnega veselja in zabave pri Rudnikovih.

Vsa soba je bila polna porednih mucik: Če je bil krožnik predolgo časa prazen, oglasil se je v jednom kotu Micuž v visokem sopranu, sekundirala mu v drugem kotu Opica v nežnem altu, v tretjem kotu je pa godrnjal v globokem basu Pusi: mijáv, mijáv, mija-a-a-áv. Morali so jim naglo naliti polno posodo; potem so pa zopet razgrajali po sobi, kakor da so sami doma.

Tako so živele igračice dan za dnevom, teden za tednom, mesec za mesecem.

III.

Marica in Melitka sta imeli brata Živka, ki je bil navadno dober, včasih pa silno poreden in nagajiv. Nič kaj mu ni ugajala mačja trojica. Če je le mogel, potegnil je Micuža ali Pusiya za brčice, uhelj ali repek, da sta glasno in milo zastokala. Ko so mačke nekega opoldneva pri kosilu zopet skakale in vpile po sobi, zagrabil je Micuža krepko za rep. Micuž se razjezi in Živka opraskne po roki, da se kar kri pokaže. Razjarjen velí starejši sestrici, naj maček ne pušča z njih ležišča, sicer jih bo dejal v red, da ne bodo nikdar več mijavkale. Marica mu odgovori:

„Veš, kdor nima rad nedolžnih živalic, ta je hudobnega srca!“

Živko napol tiho odvrne:

„Že dobro!“

Ko je drugi dan zvečer Marica v svoji sobi v prvem nadstropju prebirala tipke na novem klavirju, katerega ji je podaril o Božiču Jezušček in bila mama v kuhinji, pokliče Živko skrivaj Lojzeta in mu reče:

„Lojze, stóri hitro, kar želim, in molči! Veš, ta mačja družba nikoli ne miruje v hiši. Jaz ne maram več poslušati sitnega mijavkanja! Sedaj so živalice na svojem ležišču, vzemi jih na rahlo z zabojem vred in odnesi na vrt k vodi. Tam te počakam.

Lojze sluša in stori.

Živko odnese zaboj nazaj v sobo, hlapec pa beži z mačicami nekaj streljajev od hiše, da domači ne bi zaslišali mijavkanja, priveže na jeden konec vrvi težek kamen, drug konec pa trdno ovije in zaveže vsem trem mucikam okolu vratov...

Lena voda odgrne svoje valčke, potegne na-se, objame in vzprejme tri krotke živalice v svoje hladno domovanje, zagrne se zopet in se počasi dalje vali, kakor da se ne bi bilo prav nič pripetilo. Mirno je zopet naokrog, samo hudobni valčki pojejo žuboreč in šumljajoč pogrebno pesem...

Drugo jutro Marica zaman išče svojih ljubljenk, po sobah, mostovžu kuhinji, podstrešju, zaman jih išče po vrtu mej cveticami, po katerih se ne ozira z navadnim neskaljenim veseljem, zaman v utici, mej grmičevjem, po vasi, zaman poprašuje po izgubljenkah: nikjer jih ni, prav nikjer! Žalost in nejevolja ji polnijo rahločutno srcé. Melitka pa leži pri postelji na preprogi

in nevtolažljivo joka; njene punčike ječijo pod zvrnjenim vozičkom in zaman prosijo, naj jih kdo reši, tudi one morajo žalovati za izgubljenim Pusijem.

Pa nič ni tako skrito, da ne bi bilo kdaj očitó — hlapec je povedal dekli, da je on potopil živalice, dekla gospej, in tako je vedela vsa hiša, kaj je učinil poredni Živko.

Marica skoraj teden dnij ni pogledala bratca in ni marala govoriti ž njim, Melitka se ga je ogibala kot bav-bava, mama se je hudovala S časoma je pozabnost zacelila rani v srcih Marice in Melitke, za nekaj dnij so se imeli zopet radi, srčkano radi.

Tudi jaz sem se igral kakor Marica in Melitka z njih poskočnimi, hudomušnimi mačicami, božal in gladil jim mehko dlačico Če smo se izprehajali po krasnem vrtu, skakljale so za nami; če smo posedali v hladni senčnici, smuknile so tudi one na klop, s klopi nam na kolena, s kolen na ramo in nas prijetno-nagajivo z dolgimi brčicami božale po uhljih, vratu, licu . . . Lepi, zlati časi!

Te vrstice naj bodo v hvaležen spomin plemenite gospe Rudnikove in nje milih hčerk: Marice in Melitke in v žalosten spomin živih igračic: Micuža, Opice in Pusija.

Krasán je svet planinski!

Dosegle svet planinski
So čile mi noge — —
Tu v sreči zdaj detinski
Vzigrava mi srce . . .

Juhé!

Ah, davna spet oglašá
Mladost se iz megle —
Opojna njena čása
Razvnema mi srce . . .

Juhé!

Procvita šarovito
Planinsko cvetje tu — —
Klobuk si dičim s kito
Planinskega cvetú . . .

Juhú!

Zajemam si spomine
Mladostne v srčnem dnu,
V razvneti obraz mi šine
Svetost sladká mirú . . .

Juhú!

In krasni cvet planinski
Pokladam na srce,
In v radosti detinski
Vse misli mí drhté — — —
Juhé!

Vneslav.

